

Megjelenik a lap **Temesvá-**
rott minden kedden.

Előfizetési díj akár helyben,
akár postai szétküldéssel:

Egész évre 6ft. pp. — 6 f. 30 kr. ujp.

Fél évre 3 ft. pp. — 3 f. 15 kr. ujp.

A helybeli előfizetők a lap ház-
hozordásáért rendelést tehetnek.
a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztői iroda: belváros,
bécsi utca 68. szám, első emelet.

DELEJTŐ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Jelige: Csak az a nemzet vész el, mely önmagát elhagyja.

Előfizethetni helyben a szer-
kesztőségénél, vagy a helybeli könyv-
kereskedésekben; vidéken min-
den cs. kir. postahivatalnál szer-
kesztőséghez utasítandó bérmentes
levelekben.

Hirdetések minden közhasználat-
ban lévő nyelven fölvételnek. A
beiktatásért minden három hasábos
egyes sorért 4 p. vagy 7 uj kraj-
cárnyi díj számíttatik.

Kiadó hivatal: belváros, bé-
csi utca Uhrmann Márton
műkereskedésében.

Kedd, october 18. 1859.

42. szám.

Második évi folyam.

A Csernovicsok.

Csernagora, a fekete hegylánc lakói öt század óta mondhatni majdnem félbeszakítlanul küzdenek a mozli-
mek ellen, kik noha két izben lobogtatták Bécs alatt a
proféta zászlóit, s másfél századnál tovább birták ha-
zánk nagy részét, még sem tudták soha tökéletesen
meghódítani e kis hérces tartományt.

Egy csernagorai népdal azt mondja, hogy ha azon
idő óta mióta a bátor hegyi nép megkezdé, hazája
függetlenségeért vívott, koronkint ugyan félbeszakított,
de ismét annál nagyobb elkeseredéssel folytatott harcát,
egy halomra hordattak volna össze az általuk lemészá-
rolt pogányok koponyai, az ilykép keletkezendett hegy
magasabb lenne mint Csernagora legmagasabb bérce.

E hosszú küzdés véres s dicső multjára jogos
büszkeséggel emlékezik vissza a fekete hegylánc min-
den lakosa, s mindannyiszor, ha a harcok korában a
kivivott győzelmek után, vagy a megkezdendő csata
előtt örtüzeik körül ültek Csernagora hős fiai, vagy a
rövid béke ideje alatt lakaik előtt, vagy egyébütt ösz-
szegyülekeztek, magasztos érzelemmel énekeltek; ének-
lik maiglan is a guzlica pengése mellett az ősi népro-
máncokat, melyek előadják, mennyi bámulatos hőstettet
vittek véghez hajdan a hazájuk függetlenségét védett
bajnokok, mily fényes győzelmeket vívtak ki a pogá-
nyok fölött, s hány ezren multak ki korrul korra vér-
tanui halállal imádott honuk szabadságáért.

Ezen nemzedékről nemzedékre szállt dalokból me-
ritettek lelkesedést s kitartást a csernagoraiak a hosszú,
— hosszú véres harcok alatt, e dalokban találtak rem-
ényt s vigasztalást a jövőre nézve, — melyet illetőleg
öt század óta él köztük azon hit, hogy habár folyvást
küzdve, s minduntalan megtizedelve, de mégis függet-
lenül s szabadon fognak a fekete hegyláncok közt élni
a kosowoi hősök utódai mindaddig, míg a mindenható
elégelni fogja a szerb faj hosszás szolgaságát, s kitö-
rend a nagy harc, melynek diadalmas vége után egy
nagy s hatalmas nemzetté fognak összeolvadni, s ősi
honában függetlenül s boldogan élni a szerb faj mind-
azon törzsei, melyeknek ősei hajdan a nagy Dusan
dicső korában a jadraí tenger partjaitól Byzant faláig
lobogtatták diadalmas zászlóikat.

A csernagoraiak szilárdul hiszik, hogy a nemzet-
nek, melynek oly szép multja van, szép jövőjének is

kell lenni, s meg vannak győződve, hogy ők, kik öt
század óta megtörtlenül küzdenek a félhold uralma
ellen, lesznek a kitörendő nagy küzdelem, a győzelem-
mel végződő had előharcosai.

E hitet, e reményt nagyrészt, sőt mondhatni töké-
letesen az ősök dicső tetteit megörökített szép népro-
máncok fejlesztették ki s táplálták annyi századon át s
táplálják maiglan is a csernagoraiak keblében.

Azt hogy ki költé az elődök bajnok tetteit ma-
gasztaló e, vagy ama néprománcot senki sem tudja, s
senki sem ismeri azon férfiak neveit, kik a mult
eseményeit a jövő számára versekbe foglalva, egy
nagyszerű, s mint a következmény mutatja a hazafiu-
ság szent tüzét száz meg száz évekig fentartani képes
nemzeti hagyományt bocsájtották át utódaikra, de a
dicső multat, az ősök bajnoki tettét ismerni tanulta ál-
taluk minden csernagorai s a mint éneklő, vagy éne-
keltetni hallja, mint szerették honukat elődjei, s mily
készen áldozták fel annak védelmére életüket, szivében
azt zengi egy hang, hogy neki is oly forrón s oly
lángolóan kell szeretni hazáját, s oly bajnokul s hősen
küzdeni azért, hogy függetlenül s szabadon találja a
fekete hegyláncot ama kor, midőn meg fog kezdődni az
ősi boszu, diadalmal végzendő nagy harca..

Ha be fog következni e kor — így mondja az
ősi néprománcok egyike — ha megkezdődik a nagy
viadal, melynek győzelme teljesíteni fogja a déli szlá-
vok évszázados reményeit, az obodi régi vár egykori
helye közelében levő szirtbarlang üreéből messzire mér-
földekre elhallatszó menydörgésszerű robaj közt lépend
ki Csernov Ivo a kosowoi menekültek hős vezére, a
törökök elleni harcra, — első kora dicső bajnoka s az
azóta megtörhetetlen folyvást küzdött, folyvást ellent-
állt, s soha meg nem hódított bérci állam alapítója.

Az őskori első vezér, ki a néprománcok szerint
nem halt meg, hanem csak a vilik által őriztetve
hosszu álmodt alszik az obodi várrom közelében levő
barlangban, habár láthatatlanul jelen lesz a nagy harc
egész küzdelmei alatt s gyönyörködve fogja látni, hogy
az általa egykor vezérletett hősök méltó utódi, kirontva
az annyi nemes vér által megvédett bércek közül fog-
nak győzelemről győzelemre repülni mindaddig, míg
ismét keresztény egyházzá lesz a megfertőztetett Aja Sofia.

S ekkor ennek sirboltjába fog vonulni az őskori
bajnok, s meghalni azon édes öntudattal, hogy oly szi-

lárd alapokra fektetett újra született nemzete jövője, miként nem lehet félni, hogy valaki ismét a szolgaság jáрма alá görbitessék.

A hőstől, ki felől azt hiszi a csernogorai nép, kinek dicső emléke által lelkesítettek eddigi csatáikban, s kinek örömet akarnak szerezni ha megkondul a nagy óra, a hőstől, ki megalapította a mozlimekkel 500 századon át dacolva küzdő bérci államot, s az ellentállási harc első korszaka győztes vezére volt, — Csernov Ivótól a szerb mythos által egy fél évezred óta dicsőített harcostól származik a hazánkban jelenleg virágzó Csernovics család, mely mint nem rég igen valóan volt mondva e lapban*), tökéletesen összeforrván a nemzettel, mely közé a menedéket kereső s lelt fajrokonaival menekült, magyarabbá lőn, mint sok ősi származásu magyar család, s habár dicséretére s becsületére való részvétellel csügg is ősi honán, melyben oly nevezetes szerepet játszottak elődjek, lángoló szeretettel karolja körül mostani hazáját, melynek, habár névre nem is, de érzeményre s tette nézve hű polgárává lőn minden ivadéka.

Mielőtt elmondanám mi ok miatt s mikor vándoroltak be hazánkba a Csernovicsok, mielőtt előadnám mindazt, mit a történet, hagyomány s népköltészet a bajnok Ivo utódairól feljegyzett s regél, terjedelmesebben akarok róla magáról szólni.

Többször tettem már említést a kosovoi csatáról, s tudom hogy mindannyiszor, midőn e szót rigómező (kosowo) kimondtam, sajgó fájdalmat érzett szívemben e lap minden szerb eredetű olvasója, de a keserű fájdalom közé, melyet a kosovoi véres nap emléke idézett elő, egyszersmind azon vigasztaló tudatnak is kellett vegyülnie, hogy a szerencsétlenül végződött csata a szerb nemzet minden áldozatra kész honszeretete s bajnoksága oly dicső tanujeleként van feljegyezve Clio tábláin, s oly fénypontként tündökölt az összes világtörténelemben, melyre jogos büszkeséggel tekinthet vissza minden szerb.

E gyászos, de dicső csata 1389. vivatott, tehát azon korban, midőn luxemburgi Zsigmond Nagy Lajos rosszul választott veje, saját s neje érdekeit volt kénytelen védelmezni, nápolyi László a Forgács Balázs által halálosan megsebesített II-ik Károly fia ellen, kit honunk trónjára akart emelni a Hervoja párt.

Tudva van e lap olvasói előtt, hogy a mariazelli egyházhoz 1857. számos előkelő egyházférfia, s a hivek ezrei kíséretében zarándokolt ki hazánk köztisztületben álló herceg bibornok primása. Ezt hálajeléül emeltette N. Lajos, hogy szerencsésen megmenekült a Maricaparti csatából, hol a szerbekkel egyesülve először mérköztek meg őseink a mozlimekkel.

Habár diadalt aratott is e csatában I-ső Amurád, még is az ázsiai s egyéb bonyodalmak miatt nem érezte magát eléggé erősnek arra, hogy — meghódíthassa Szerbiát, mely mint hitte védelmet fog találni a hazánk

trónján ült nagy királytól is, kinek hűbérnöke volt a szerb fejedelem.

Ámde, miután a szultán részint győzelmei, részint sikerrel végzett alkudozásai után, egész erejét központosíthatá a merész terv kivitelére, mely megfogamzott agyában, s mely abból állt, hogy a Száva partjáig s Erdély bércéig terjeszti ki a félhold uralmát, követet küldött — a nagy király halála után, hazánkból, hol a pártviszály ördöge dult, többé segílyt nem várható — szerbek királyához, hogy Drinápolyba jöve tegye le előtte a hódolási esküt.

Lázár ki jól ismerte nemzetét azt válaszolta, hogy egyetlen egy szerb sem gondol a meghódulásra, de ellenben minden fegyvert fogható alattvalója kész életét áldozatra hozva küzdeni hazája függetlenségeért, ha bármily roppant sereggel közeledjék is a szultán.

A fejedelem nem csalódott e hitében, mert a mint a szultán saját s két fia Bajazed s Jakub vezérlete alatt álló xerxesi hadával Szerbia határai felé közelgett, gyorsan sereglött össze a nemesség s a nép harc képes része a fejedelem zászlói alá s mindenki szent esküt tőn készen rohanni a vértanui halálba, imádott hona függetlenségeért s szabadságáért.

Tvartkó a bozsnják király is jól felfogván saját érdekét, s hasonló lelkesedéssel mint Lázár buzdítván népét, tekintélyes sereggel csatlakozott szomszédja hőseihez, ámde mind a mellett is alig képezte a szerb s bozsnják had egy tizedét a roppant csordának, mely előrenyomult, hogy a szolgaság jármát tegye a szerbek nyakába.

A győzelem csak az ég csudaszerű oltalma mellett volt várható, s ebbe bíztak a szerbek, midőn a győzelmet reményelve, de egyszersmind készen a vértanui halálra is szálltak szembe a Strinica patak által keresztül folyt kosovoi mezőn Amurad százezernél sokkal számosabb fanatizált seregével.

A csata első szakában a szent kereszt által ékesített lobogókat látszott kedvezni a szerencse, a szerbek majd mint érc phalanx tartották fel, majd diadalmasan verték vissza a böszen küzdő mozlimeket, de mivel a visszavert s megtizedelt csapatok helyébe új hadak érkeztek, — a legnagyobb hősiség mellett sem lehetett továbbá diadalmasan ellentállni Lázár bajnokainak, mint az a Brankovics Vuk Lázár unokaöccse által vezérlett jobb szárnyban támadt zavar miatt nem csatlakozhatott a küzdő sereghez a várt, de Bajazid egy ügyesen kivitt vakmerő kockázata következtében elmetzett segédhad.

Most már csak a vágy által, nem élni tul a vesztességét, lelkesítve s minél drágábban akarván feláldozni éltét küzdött minden szerb, s az elhunyt vértanuk mind egyike az előbb általa lemészárolt mozlimek halmára dölve adta ki hős lelkét.

A szultán maga is több rohamot vezérelt s dühöngött midőn látta, mily leonidási elszántsággal küzd Lázár minden bajnoka, s a mint végre örömmel látta, hogy csak rövid ideig lesz már képes ellentállani a percről percre kevésbülő hős sereg, sátrába tért vissza,

*) Delejtű 1859. 18. szám.

parancsot adván előbb, hogy oda hozassék Lázár ha életben elfogatik, vagy ha elvérzene a csatában feje vitéssék elejébe.

S a mint a közel diadal hitében, a jövőben kivíandó győzelmekről, s merész terve kiviteléről ábrándozott a szultán, midőn már mint Seadeddin török író mondja: „a kifolyt vér a gyémánt színű kardokat hiacynt színűekké, s a zsidák hegyeit rubinokká változtatta, s a lemetszett szerte gurult fejek s turbánok tarka tulipánokkal ellepelt kertként tüntették elő a harmezőt, — midőn már várta a szultán, hogy elejébe cipeltetik a szerb király, vagy feje hozatik el, rohant be sátrába Obelits Milos, a szerb nemzet legjelesebb hősei egyike, ki habár félreismertetett sőt üldöztetett is fejedelme által, a legbajnokabban küzdött e percig, s most azt reményelve, hogy ha a szultán élni szünik, a mozlim seregben zavar s ijedség fejlődvén ki, szerencsés fordulatot vesz honfiai részére a csata, s ha nem is, meg akarván fosztania Murádot az örömtől, hogy a győzelem tanuja lehessen, berontott sátrába s azt mondva, hogy valami fontost akar közölni a szultánnal lábaihoz borult.

De a legközelebbi szempillantásban felugrott s a szultán hasába döfte törét, s azután keresztül vágván magát oda hol lovát hagyta, reá szökött, — de ez nem menté meg a haláltól, mert mindenfelé körülvétetvén, néhány szempillantás mulva sok sebet kapott s lehanyatlott lováról.

Vérző holt teste Murát szultán sátorába vitetett, s a haldokló szultán elejébe cipeltetvén a megsebesített s elfogatott szerb fejedelem is, a reményében csalakozott pogány mielőtt kiadta lelkét; Lázár kivégeztése által előre megboszulta meg saját halálát.

(Folytatatik.)

Remellay.

Régi levéltárca.

Közli Ránosztai Rezső.

I. Bethlen Gábor levele Bornemisza Jánoshoz.

Gabriel Dei gratia regnorum Hungariae, et Transsilvaniae Princeps cet. ect....

Mind az Kegielmed levelebeől, melliet az Kozak rabokkal egieöt megh hoztak minekeönk, mind penigh azoknak relatiojokból; kik vélek egieöt ide érkeztenek, megh értetteök az Kegielmetek szerencsés viadalmat, kyn nem kewessé eörvendevén, halakat adunk az Ur Istennek, kévanvan, hogj eő Zent Felsege ennek utanais sok jo szerencsekkal latogasson megh benneteket. Az mi az vitezleö rendnek fizetését illeti, a feleöl, mint ennek előtteis megh irtuk volt kegielmednek, az Cheh Kyralj feő keövetivel Plesseus urammall ugj vegezteök, hogj az mely penzt ighertenek ide — azt fogiak az vitezek fizetésére administralni. Most penigh megh hadtuk Vamai Illiesnek, hogj az mely penz vagion nala, abbol adgion egj hoo penzt az vetézeknek, es igj gondoliuk, hogj az fizetes dolgából gondviseleseök utan fogiatkozás nem essik. Ha penigh valami kicsin teörtenekebeöl, mivel eökis nehezen tehetik szeret az

pénznek, egj nehaninap, mint egj niolczig vagj tizigh, elmulnék, in eo casu kegielmetek szep szoival az vitezeket tartvan, azzal biztathatia eöket, hogj az ellnem vesz tellieségesen teöleök, az my azzal elmulik. Rendelteök annak feleötte eött hétre egj egj havat, mellyre igazan megh leszen fizetesek. Mert Országul végezték azt, hogj anni hétre szamlaltassek a hoo szám, mely vegezeseönek szerént az itt fogatatos vitezleö rendnekis egy arant fizeseönk, kinek feő Urak, ugy mint Thurzo Stanislo, Groff Thurzo Imre, Zechy György, es Rakocz y György Uraimek feő Capitany lesznek, azoknak mind az szerént rendelteteöt az hoo szám.

Tovabba az magha szemeliereöl nem akarunk feledekensegben lenni, hanem meg mutatiuk fejedelmi gratiankatt Kegielmedhez, abban semmit se ketelkeödgiek. Mochoninakis*) megh mondhattia my szónkall, hogj Isten eösze jutatvan benneinket, eötet sem hadgiuk joszagh nélkül. My itt sokat nem késeönk, hanem, ha eleöbb nem is, de eöted nap megh indulunk innen. Minket giakran az oda valo dolgokrul levelivel ertegessen, es mindenekben szorgalmatos vigiazasban gondviselésben visellie az hadak dolgat. Bene valeat. Datum Nouizolii die 20 Augusti, anno Domini 1620.

Gabriel m. p.

II. Bethlen Gábor levele az erdélyi szászokhoz.

Gabriel Dei gratia electus Hung. Dalm. Croat. Sclauoniae cet. Transsylvaniae Princeps cet. Prudentes, ac circumpecti cet.

Az Felseöges Ur Istennek Kegielmes dispositioiaból miulta Erdelibeöl szerelmes hazankból az Magyar Ország regi szabadsagiban, törveniben valo meg bantodasinak helyre allatasara kijeöttünk, minden igyekezetünkkel azolta azon voltunk, mikeppen Romai Csaszarral az Orszagnak állapotiat megh maradando cziendeségre, hozhattnok; melliben noha mostis minden napon fáradozunk, es remeliükis, hogy Isten hamar jo veget adia, de ez ideigh mégh az dologh olly teökélletes alhatatossaggal nem concludaltatott, hogy erröl a feöldröl alabb mozdulhattunk volna; mindaztall enni gondos foglalatossaginkbanis Erdely Országunknak külömb-külömb szükségei kivaltkeppen a Porta contentalasa eleötünk forogvan, a mint eleitül fogva szokas volt, az Orszagh szükseges dolgainak jo karban allatasaért, ez jeövendő Sz. Györgyi napra, az az ez jelen valo honak 24 napjara Fejerwari Warosunkban Erdeliben, es hozza tartozo Magyar Ország reszeiben léveö minden rendeknek partialis gieölest akarunk celebratni.

De mivel hogy ez ideki valo gondviselesünknek terhes volna miatt, akköra magunk szemelliben hivsegtek keöziben be nem erkezhettünk, rendeltük az mi becsülletes attainkfiat, az Tekintetes, es Nagisagos Groff Bethlen István uram Tanaczinnkat, Erdely Gubernatorunkat, es Hunyad, s Marmaros Varmegieknek eöreökeös feő Ispanniatt, heliettünk

*) Bánságban létezik egy dussgazdag Mocsonyi család, melynek jelenleg Bulcsban székelö feje nemrég egy Csernovics lánygyal egybekelt. (Szerk.)

azon gieölesben teölünk, eö kegielme eleiben adot tellies auctoritással praesidealni. Intezök annakokaert, seöth hagiuk, parancholiukis hivsegteknek, hogy ez leuelünk latvan, azon megh irt napra, es helire boeiasa bizonios attiafiat partialis giulesbe, az ennek elötte valo szokas szerint tellies tanusaggal, hogy akkora oda giulven; annak az hazanak keözenseges javara, es megh maradasara Istenünknek kivaltkeppen valo vezerilesevel végezessen hivsegtek minden jot. Secus sub poena in generali Decreto superinde expressa non facturi. Quibus de cetero gratia nostra regia benigne propensi manemus. Dat. in libera Ciuitate nostra Tyrnauiensis, die 5 April. anno Domini 1621.

Gabriel (nincs kézjegy.)

Török házasság-öldás.

(Közli Repiczky János.)

A medinai alapítvány-telkekből való és karansebes törvényszéke alá tartozó Zsupa helységbeni lakos Oberd, Dimese Mártonnak fia, fel nem serdült ifjanc a törvényszék előtt megjelenván, az ezen oklevelet előmutató Magdolna, Csukur Péter leánya s keresztény neje ellen felhozá : „Magdolna, mint nőm, kiskoru lévén, holmimnak megörzésére nem való, tőle elválok, s a férjhezmenéssel összefüggő igényekkel és vallási pörrel a nevezett Magdolna irányában felhagyok.“ Mi történt feliratott. 1084. (az-az 1673) Tanuk : Mehemed sat. *)

Levelezések.

Losonc, october 4-én 1859. A hamvaiból föltámadott Losonc szép jövőnek néz elébe, mivel a már 1840-ben tervelt helv. hitvallásuak lyceuma az ágost. hit. esperességi iskolájával összekapcsolatott f. é. sept. hava 20, 21-én. Tehát a rég tervelt unio diadalünne-pét megülte a két ev. egyház. Istennek bö áldása reá! Ezen unio roppant horderövel bir : mivel a helv. hit. lyceuma alapítványokban elég gazdag, de elszigetelt helyzeténél fogva a tanulók száma nincs kellő arányban a tanárok szép számával; másrésről pedig az ágost. hitv. esperesi iskolája, ugyancsak helyzeténél fogva tanítványokkal bővelkedik, de fensőbb tanszékek alapítására képtelen. Ilyeténkép a szerencsés körülmények összetalálkozásával, már annyira kivannak egyenlítő a kellékek, hogy az intézet fokokinti virágzására az alapkö le van téve.

Az első tekintetre ugy tetszik, mintha az „unio-ban“ henrejlének a meghasonlás magva. Azonban meggyöződés szerint a mag csak rejlő; de nem valóságos. Igaz ugyan, hogy ki van mondva elvileg a tandij

külön szedessék az ev. tanulóktól; külön a helv. hitvallásuaktól : s így aztán osztassék föl az a tanárok között egyenlően, t. i. az evangélikusoknál bejött tandij a jelenleg két működő ágost. hitv. tanárok közt; a másik összeg pedig a négy működő helv. hitv. tanárok közt.

Itt az aránytalanság eleinte szembeszökő ugyan; a fáradtság dija egyik részről kisebbnek esvén ki.

Azonban ezen kis áldozatvitele a helv. hitv. egyházának csak ideiglenes; részemről azon hitben élek : hogy csakhamar eljövend azon idő, melyben ezen kis anomalia megszünend; oda modosulván ezen ügy, hogy a beszédett s külön kezelt tandij a közös szükségletekre pl. a természettani szerek ásvány- növény-gyűjtemények beszerzésére fordítatnak; és a meggyérült könyvtár gazdagítására?! Mig azon szerencsés idő bekövetkeznék, van reményünk hinni, miszerint azon lelkes honfiak, kik' közelebb is szép áldozatot tettek le az intézet oltárára; jelen lelkesült állapotokban : ismét hoznak egy kis áldozatot, minél fogva aztán a tanárkar áldozathordozása is megszünend; s bekövetkezend ama nyugodt lélekállapot, mely mulhatlanul szükséges a sikeres tanítatásra.

Ily véleményben vagyok jelenleg; s teljes meggyöződéssel jövöre, hogy tanintézetünk már ez évben is kiállja a versenyt a két magyar hon bármely testvér intézetével. Igen is uraim; mivel öt osztályu gymnasiumunkban a tantárgyak a lehető legjobban vannak felosztva; szakértő hat tanár kezeibe letéve; reformált tanterv kidolgozva; azon az ev. reformált szó alatt nem több értetendő : minthogy a görögnyelv tanítása kezdetét csak a IV-ik osztályban veszi; s így tovább folytatatik a következő osztályokban; más különben a m. k. tantervben megállapított tantárgyak mind előadtnak szaktanárok által. Intézetünk beligazgatását illetőleg ki van mondva közöttünk, hogy az öt osztálytanár felelős saját osztályaért, ugy erkölcsi mint szellemi haladást illetőleg; havonkinti tanácskozmány ülésben mindenik osztálytanár beszámol az illető tanulóinak mult holnapi erkölcsi és szellemi haladásáról. —

Ilyen egyetemleges felelősség mellett véltük mi aztán jónak azon eljárást, hogy a minden évben változni szokott igazgató-tanár teendője egyszerűsítessék; s éppen annyi tanórāja legyen, mint a többinek; tehát semmi kiváltságos állás nem létezik a tanárikar testületében. —

A tanulók száma — miután a tápintézet is fenn áll — naponta növekedik; s van okunk hinni, hogy a tavali számot jóval felülmulja.

A tanári személyzet következő : I. oszt. tanára Reguly N. ágost. hitv. segéd lelkész, a német nyelvet tanítja. II. oszt. tanára Kristophi N. előadja az I. osztályban a latin nyelvet, földrajzot, természetrajzot, történelmet sat. III. oszt. tanára Tamás N. előadja a II. és III. osztályban a latin nyelvet, a III. és IV-ben a magy. nyelvet sat. IV-ik oszt. tanára Dr. Valkó Endre, előadja a IV-ik és V-ben a latin s görög nyelvet. V-ik oszt. tanára Nagy Soma. előadja

*) Feltűnő, hogy mily kevés ok kívántatott a házasság oldásra a török uralom idejében. Különös érdekű adat azonban, hogy egy magyar helység (Zsupa) Medina arab város telkének mondatik. (Szerk.)

az I. és V-ik osztályban a mennyiségtant a III. IV. és V-ben a természettant.

Az ötödik oszt. Czelder Márton, helv. hitv. segédlelkész; előadja a szónoklatot, valamint az egyház történetét; s a többi osztályokban a vallástant.

Kétséget nem szenved, hogy ily tanerőkkel az intézet tekintélye emelkedni fog, és a szülők bizalmát vivandja ki magának.

Brassó, october 8-án 1859. E lefolyt hét ugy látszik a szórakozások özönével lepte meg városunkat. Volt u. i. egy állatsereglet, optoplastikai világkiállítás, egybekötve egy bonctani csarnokkal, panorama, diorama, cosmorama és két hangverseny, rendezve Terschák A. fuvola „virtuoz“ által.

Ez utóbbiról nem sokat mondhatunk, de annál többet Fink Antalnak, egy Bécsből jött ifju festésznek az itteni iparegylet termeiben pár nap óta felállított tájfestmény csarnokáról. A körülbelől 40 nagy s ugyanannyi kisebb képből álló csarnok mint művészi, mint

kiállítási szempontból jeles, s valóban mondhatni, hogy — egyszerre — Brassó még ilyet nem látott. Fink ur hallomás szerint itt szándékozik egy időre letelepedni, s a Háromszék sat. regevényes tájaival szaporítani gyűjteményét. Ohajtjuk, hogy eddigi műveihez hasonló érdemes tárgyra akadjon, a természet megtette a magáét.

Színházunk mint látogatás, mint a színrend tekintetében hatalmasan csökkent, az utolsó hét nem igen örvendetes eredményeket hozott mindkét félnek; a közönség az előadásokkal, s az igazgató a közönséggel egyaránt nem igen voltak megelégedve. Sajnáljuk, nincs kilátás, hogy a tiszt. társaság ugyanazon kedvező hatás nyilatkozatai közt hagyja el a várost, mint melyben tantania sikerült ezt addig.

Az erdélyi gazdasági egylet Szebenben tartott közgyűlése azt határozta, hogy ezentul az egylet költségeire évenként három erdélyi ifjut küldend egy alsó-ausztriai gazdasz-képezdebe, reménylven, hogy idővel tán nálunk is keletkezik hasonló intézet.

n.

T Á R C A.

A tenger és lakói.

Dr. Schleiden után Ádriai Péter.

(Folytatás.)

Az egész tengeralatti vegetációt majdnem kizárólagosan egyetlen egy nagy növény, a toboz ezernyi fajai képezik.

Ezek bár nemtelen növények és szaporodási szerveik nagyon egyszerűek, mégis oly meglepő alkatgazdagságot mutatnak, hogy a tenger fenekén lévő tájkép nem kevésbé érdekes és változatos, mint egy táj, melynek a melegebb tropicus nap nyomta fel a tenyészbőség jellegét.

Az egyes fajok majd kocsonyaszerű lágyasága, majd porcos mivolta — a gömbölyű, hosszúra nyult, és ismét laposan kitért szervek különös egyesülete, melyeket szár és levélnek sehogyse nevezhetünk, a pompás élénkségü intenzív zöld, olajszínű, sárga, rózsza és biborszínek néhol szivárványkép ugyanazon levélszerű lapon egyesülve, — ezen vegetationak általában a rendkívüliség és szokatlanság regés jellegét adják.

Linné idejében ezen növények felől még alig volt ismertünk.

A 70 faj, melyet a növénytan ez atya rendszere felállításánál ismert, jelenleg 2000-re szaporodott, és ezek közt az újabb buvárok nemcsak a kised észrevehetlen fajokkal, — hanem a legnagyobb, a tengeralatti erdők száz egész 1500 lábnyi hosszúságú óriásaival ismertettek meg bennünket.

Lamouroux, Bory, St. Vincent és Greville a tudomány e terén maguknak a legnagyobb érdemeket szerezték, de leginkább Rosz kapitánynak a délsarki vidékekbe tett újabb utazásai és Martius, Postels s Baer, s másoknak az orosz cár és a sz. pétervári akademia költségén tett utazásaik az éjszak sarki vidékekbe, e viszonyok felől nekünk egészen új világokat tártak fel.

E buvárlatok nem legéredetlenebb credniénye, hogy a tengeri tobozfajok, éppen úgy mint a száraztöld vegetációja, geographiai határokhoz és egy bizonyos elosztáshoz vannak kötve.

Tekintetbe vevén, hogy a szárazon a növények geographiai elosztása, főképp a melegség és nedvesség különböző el-

osztásától függ, s hogy a tenger oly egyforma hévségi fokozattal bír, mely minden éghajlat alatt csekély mélységben aránylag ugyanaz marad — minden esetre feltűnő hogy a közel fekvő és hasonló régiókban oly különbségeket találunk a tengeralatti florában, mint mennyire a fekete tenger az ádriaitól, vagy a lapp és szibíriai partok a kamtschatkától, mik pedig, egy tenger részei, különböznek.

Átalánosan állitható, hogy a tobozfajok, kivált a mérsékelt égöv alatt tárják ki egész gazdagságukat és az egyenlítő és a sarkok felé szegényednek.

Ejzaki Amerika éjnyugati partján a Norfolkundban, a Baranowsziget Sitka nevű városánál mutatkozik ezen sajátos vegetatio a buvár szeme előtt leggazdagabb mennyiség és pompában.

Óserdőként vagyón növény növényhez szorulva.

A kis Confervék és Ectocarpeek a feneket zöldbársony szőnyeggel borítják, melyen a tengeri saláta lép széles lombjával a nagyobb fűnemek helyére; — körötte fénylenek a köpenyformában ráncolt Irídeák hatalmas levelei pompás rózsza és skarlatszínben — a szirteket sokféle tobozfajok sötét olivszínnel borítják, melyek közül ismét a pompás tengeri rózsza fénylik ki gyengéd színjátékával, sárga, zöld és piros színben játszva, majd mint óriási legyező terülven ki, majd mint több láb hosszúságú és szélességű levelek, a folyamban ingadozva képezik a különös hálókép áttört Thalassiophyllék és Agarok ez erdő nagyobb bokraif, — minek fáit tán a sokszor harminc lábnyi hosszú széles szalagokként hullámzó Laminarfajok, változva a bokorként szétágazott Macrocytis körtve nagyságú hólyagok fajaival. Azután mutatkoznak a hosszú száru Alariák, melyeknek törzse különös kézfodorféle levél nyalábtól körülfogva felfelé egy óriási majd 50 láb hosszú levélbe terül szét.

De mindent túlszárnyalva emelkednek közöttük a nevezetes Nereocysták.

Kláriféle gyökerekből nyulik fel az ősfenyőszzerű szár egész 70 lábnyi hosszúságra lassanként egy tetemes buzogánynya dagadva fel, melyen egy sűrű nyaláb keskeny, de harminc láb hosszú levél ingadozik: a tenger pálmáinak nevezhetnők ezeket. — És ezen nagyszerű növény néhány

havak eredménye, mert évenként elhalva újra képződik magvából.

Ezen tengeralatti erdőknek éltet adnak a tengeri csillagok, a szárazon ragadnak a csigák és balanok, — a lombzat közt a faló ragadozó halak gyengébb zsákmányaikat kergetik és a sűrű Nereocysták levelei által képezett uszó szigeteken magát a napfényen melegítve nyugszik a fénylő tengeri vidra; (Meerotter) a nép azért e növényt vidrafűnek nevezi.

Ez zárja be a tájképet, melyet különé sajátágaiban kevés halandó csudálhat.

Ruprecht és Postels pompás tobozmunkájában található e festői kép.

Rozmárok, manátrozmarok, Rytenek és a monda habléányai élnek a tobozfajok vegetációjából.

Valóban a haszon, melyet e növények nyújtanak, kivált a tengerpart lakóira nézve nem megvetendő.

Edinburgh utcáiban a tengerparti faluk lakói dicsérik a tengeri salátát — az ugynevezett írlandi moh vagy Carraghen és a lisztbóhoz nevezetes kereskedelmi tárgyká válta és sokszor Salep, Arrowroot vagy írlandi moh helyett mellbetegeknek vagy gyermekeknek könnyen emészthető eledelül rendeltetnek.

A cukortoboz, juhtoboz, és más tobozfajok használata még nevezetesebb, melyek kivált Normandia Irhon Skót és Norvéghon partjain valamint Faarön és Islandban a juhok és marhák eledelül szolgálnak.

A nagy tobozhalmok, miket a szélvészeken Európa nyugoti tengerpartjain felhalmoznak a frankhoni földművelők által mint nagyrabcsült trágya tetemes költséggel szállítanak sok mérföldre az ország belsejébe.

E növények legnevezetesebb haszna egy phisiologiai sajátóságos tápmódon alapul.

Ujabb időben egy orvosi és technikai tekintetben fontossá vált anyagi elem fedeztetett fel — a jodine.

Ezen elem fekete fénylő kristály lapocskákban jelenik meg a vízben, sötétsárga színnel felolvad, és felmelegítve pompás violaszínű gőzökké lesz.

Ezért neve a görög „Ion“ viola névből származtatott.

Ásványvizekben csak nagyon kis mennyiségben jön elő, csak egyedül a tengerben találhatik; de itt is oly kis mennyiségben, hogy lehetetlen lenne azt a legrendkívülibb kiadások nélkül nyerni a tenger vizéből.

De ezen segített a természet, mert a tobozfajok a jodint tápszerűen magukba felveszik és magokban felhalmozzák, úgy, hogy hamvaikban nem kis mennyiségben találhatik.

Francia, Ir- és Skóthon tengerpartjain lakó szegény emberek a felhalmozott tobozfajokat tüzelési anyagnak használják; — a hamu kelp vagy varec név alatt mint nem egészen tiszta sziksó kereskedésbe jött és a szappan készítésnél használtatott.

A sziksó könnyebben és olcsóbban szerezhető és így e szegény emberek pénzkeresete e hamu eladása által talán egészen megszűnt volna, ha 1811-ben Courtois nevű marseillei szappangyárnok figyelmeztetve a felmelegítés után párolgó violaszínű gőzre, a kelpben a jodint nem találja fel.

Hagyjuk most el az éjszaka-tengeralatti erdőket növény óriásakkal, hol a körtve-toboz 500—1500 láb hosszúságot ér el, — távozzunk el a játszó cethalaktól, a tengeri kutyák nyájaitól, a héringek, tinnhalak lazacok, tőkehalak myriadjától és menjünk a hőbb éghajlat alá.

Az indiai tenger kristálytiszta vizébe alámerülve egyszerre gyermekkorunk tündérmondáinak legcsodálatosabb varázsa környez.

A buján szétágazott bokrok élő virágokkal ékesítvék.

Sűrű mennyiségben tenyésznek itt a Mäandrinok és Astraeak a lomb és billikomféle kiterjedt Explenariákkal, szétágazott Madreporokkal, melyek részint uj-, részint törzsalakúak, részint a legcsinosabb elágazásokban mutatkoznak.

A szinpompa utolérhetlen élénkségű zöld, változva barná-

val vagy sárgával, gazdag biborárnnyal, halavány rőtbarától egész a legsötétebb kékig keverve. Világospiros kajszinbarack és gyöngyszínű, a legcsinosabb elefántcsont faragványlapokhoz hasonló Retiporeák hálózák át a Nulliporok diszes tömegét.

Mellette ingadoznak a sárga vagy lilá rostélykép áttört Gorgoniák legyezői, — a tiszta fővényt pedig a tengeri borz és tengeressillagok ezer kalandos alakjai borítják.

Kuszó és börmohhoz hasonlóan csüngenek a levélfajú Flustreák és Escharok a klárisok ágain, s mint szörnyű nagyságu szinbogarak tapadnak ellenben törzseikre a sárga zöld és biborszínnel vonalozott Patellák; mint óriási nagyságu cactusvirágok a legtüzesebb színekben sugározva szétterjesztik a tengeri anemonák tapintó szokoruikat a szirtlépcsők lapjain, vagy szerényebb szironták módjára laposabb ágyat diszitenek.

A klárisbokrok virágai körül játszanak a tenger kolibrii: a majd piros vagy kék fémi fényben, majd zöldes aranyban, majd a legvilágosabb ezüst fényben ragyogó kis halak.

Lassan ingadoznak, mint a mélység szellemei, a medusák kényes, gyöngéd, tejfehér vagy kékes harangjai e tündérvilágban át.

Itt üzik egymást a viola és aranyzölden csillámló „Isabell“ és a tüzsárga, fekete és higgpirosan csikzott „kacér“; ott siet kigyóként, mint egy öt láb hosszú ezüstszalag rózszínű és azurkék fényben csillámozva a „szalaghal“ a bokron át.

Azután jönnek a szívárvány minden színeiben tündöklő regeféle Sépiák, — határozott rajz nélkül, majd feltűnően vagy elveszvéen, majd phantasticusabb módon egymással vegyülve, egymást keresve, és egymástól elválva.

Mindez a fény és árny legnagyobb változataiban és csodálatos játékában, melyet a legkisebb szellő a tenger felszínének legkisebb göndörítése elkuzmál.

Ha a nap alkonyodván, az éj árnya a mélységig lehat, fénylik a phantasticus kert új nagyszerű pompájában.

Milliónyi tüzes csillogó szikrák microscopicus kis medusák és rákok mint fénybogarak táncolnak a sötétben — zöldes villófényben tántorog a nappal higgpiroszínű tengeri toll; — mindenütt fény, a mi nappal talán még barna és az általános szinpomában észrevétlenül elveszett, az most a zöld, sárga és vörös világ legcsodálatosabb játékában ragyog, sugárzik.

Es e tündéréj csodáit koronázva, a kis fénylő csillagok hemzsegésében szendén világítva vonul a hat lábnyi nagyságu ezüst kerekklap, a „holdhal.“

Nagyobb alakgazdagságot egy tropicus táj vegetációja sem mutathat, s a legművészebb kerti tájképet tulszárnyalja sokféle színezet pompája által e kizárólag csak állatok s nem növények által képezett látvány.

Mert a mily jellemző a mérsékelt égöv alatti tenger fenekére nézve a növényvilág bő kifejlődése, oly jellemző a meleg éghajlattira a tengeri fauna gazdagsága, sokfélesége.

A mi a halak, túskehartyások, habarcok, csigák és kagylók fajaiban szép és csodálatos létezik, az a tropicus tengerek meleg és kristálytiszta vizében mind egyesítve van, gyökérzik fehér fővényben, ruházza a meredek szirtok oldalait, s a másoktól elfoglalt helyen parasitként ragad, vagy uszik, hol a felszínen, hol alatt, míg a növényvilág, a mennyiséget tekintve, háttérbe szorul.

A száraz földön uralkodni látszó törvény, mely szerint az állatvilág a növényországánál nagyobb kiterjedésű, a tengerben folytatását találja, mert a sark tengereken a tengeri kutyák és a tengeri madarak még hemzsgenek, midőn a jégben már rég megszűnt a vegetatio minden nyoma, — s a mélységekből a hová nem hat napsugár, a mérőn még élő ázalékokat hoz napfényre.

(Vége következik.)

Heti szemle.

— Kolozsvárott a gazdasági egyesület és az iparkamara szólítottak fel, a helytartóság által, hogy bizalmi férfiakat jelöljenek ki, kik a községi törvényjavaslat felett Szébenben tanácskozzanak. Hasonló történt Klagenfurton.

— Ritter Károly, az ujkorl eghiresebb geographusa sept. 28-án meghalt. Ő a magyar academiának is volt levelező tagja. Magyar László délafrikai utazásának német fordítása neki volt ajánlva.

— A székesfehérvármegyei gazdasági egyesület alapszabályai fensőbb helyen megerősítést nyertek.

— Boroszlóban egy élvenc 100 Friedrichdorba fogadott, hogy élelmi szükségéit egy egész óra 1½ tallérból, azaz naponként 18 fillérral (mintegy 8 osztrák krajcár) fedezi, és még ezenkívül napi foglalatosságait végzi. Ő a fogadást nyerte, és a kitűzött idő után még egy garasa és 7 fillére volt. Fő élelmi cikkei voltak tej és kenyér, ezenkívül gyümölcsöt sőt húst is evett. Az egész idő alatt tökéletesen egészséges volt mint közönségesen; a fogadást nyerő különben nyereményét szegények felsegítésére ajánlotta.

— F. hó 3-án tartá a magyar academia első szakosztályi és összes ülését a szünidők után. Czuczor értekezett a szóképzésről és szóragozásról nyelvünkben, Barabás Miklós a festési perspektiváról. Jelentés tétetett a Kazinczyféle pályázatról. A pályanyertesek lettek Tompa Mihály és Szász Károly. A prózai munkák közül egy sem találtatott jutalomra méltónak.

— A hirhedt Augs. A. Ztg. sajnálja, hogy ujabb legfelsőbb rendelet következtében, a magyar mint oktatási nyelv kissé szabadabb tért nyert, és ezt visszalépésnek nevezi. — E lap szerint csak a német nyelv által lehet művelődésre jutni, a magyar nyelv felvergődése az ország kulturáját hátra fogja lökni. Ugyan hordanak már el ama német poszekat (bohózatokat) országunkból, mert valóban rettenetes civilizációtól félünk a szép nemre nézve.

— A „Szegedi Híradó“ és „Györi Közlöny“ versenyt panaszkodnak a közönség részvétlenségéről, és az utóbbi ezen figyelemre méltó szavakat mondja: „Valóban ha egy lap megbukik, annak oka nem mindig a kiadó vagy szerkesztő, hanem legtöbbször azon közönség, mely elég gyenge a sajtó hatalmát kezébe kiejteni akkor, midőn arra legtöbb szükségé volna.“

— A Tan. Lapok m. é. 52-ik számában a következő jutalomkérdés hirdettetett volt ki: Mutattassék ki nyelvészetileg a két magyar haza vármegyéi, székei, kerületei és vidékei neveinek eredete. Jutalom 100 pengő forint. Ezen kérdésre a kijelölt határidőig csupán egy pályamunka érkezvén, a szerkesztőség a kérdés kényelmes kidolgozhatása kedvéért a határidőt tűzött ki 1860-ki február 25-ére. — Ha a tisztelt szerkesztőség már eredetileg kitűzi ezen határidőt, ugyan alkalmasint jobb eredménye van a dolognak, ugyan azonban aligha szorongatva nem érzik magukat az időben, kik még hozzá nem fogtak e kérdés megoldására.

— Heckenast Gusztáv mint kiadó előfizetést hirdet Tóth Kálmán összes költeményeire, melyek két kötetben (600 lapon) e hó 15-én megjelentek. Előfizetési ár 2 forint 50 kr. Ajánlás. A bolti ár 3 fr. lesz.

— Olvasóink tán emlékeznek még az Angolhonban létező furfangos klubokra, melyekről lapunk f. é. 21. számának hetiszemléjében tevének említést. Ezek száma nem rég egy ujjal szaporodott. Londonban t. i. már formászerinti hasokmászó klub alakult, melynek azonban azon jó oldala is van, hogy már eddig is sok érdekes hegymászás leírását és leírását adja „Peaks, Passes and Glaciers“ című könyvben. E könyvben a klub egyik dolgozótársa nyíltan bevallja, hogy a hegymászás szenvedély valóságos betegség; nevezi azt „cacothes scandendi-“nek és azt mondja felőle, hogy gyógyíthatatlan. E betegség az angol turistáknál különösen a Montblanc körül mutatkozik.

— Nemcsak Nyitra, Nagybecskerek és Nagyszében, hanem Sopron is tul tesz már rajtunk a magyar nemzetiség tekintetében. A soproni ág. hitv. nagygymnasiumban t. i. a természetrajz ezentul magyar nyelven tanítatik. Trencsénben a k. r. gymnasiumban és Zsolnán a növeldében részben magyar oktatást hoznak be. Hát Temesvárott, hol hajdan minden ajku polgárok oly szép rokonszenvvel viseltettek nemzetiségünk iránt, nem lehetne-e egykét tantárgyat magyarul előadni?

Temesvári ujdonságok.

* A Tan. Lapok lapunk 39. számában tett, a temesvári főrealtanodára vonatkozó közleményünket következő észrevétellel kíséri: „Mi azt hisszük, hogy legjobb tanácsot adna Temesvár városának az, ki így szólna: Minthogy egy derék fölrealtanoda százezrekbe kerül, s ha már fölállított, továbbá főtartására ismét legalább kétszáz ezer forintnak kamattja kívántatik; más részről a szomszéd Szegeden egy magyar fölrealtanoda ugyis létre fog jönni (fele, azaz 3 osztály már megvan): tehát legjobb, ha Temesvár saját erejéből 3 osztályu alipartanodát állít föl és intézkedik, hogy a tantárgyak fele magyarul adassék elő; ugy aztán nem magyar születésű fia is képes lesz a felső osztályokat a szomszéd Szegeden folytathatni.“ Csak kettőt sajnálnak a dologban, azt t. i., hogy ha a kormány segédkezét nem nyújtja egy temesvári fölrealtanoda felállítására, az alapítvány pénzeknek nagy része vissza fog vonatni, aztán sem pénz sem posztó. Továbbá hogy a helybeli főgymnasium a tannyelvre vonatkozó jelenlegi berendezését tekintve, pium desideriumnak kell tartanunk a Tanodai Lapok, különben általunk is osztott ohajtását, miszerint a tantárgyak fele magyarul adassék elő.

* A temesvári feleegylet néhány hét mulva a tökéletes pangásban lévő társasági életnek némi lendületet kíván adni. Halljuk t. i., hogy tizenégy naponként estveli zenei mulatságok fognak rendeztetni, melyek a tagok számára bizonyos családias otthonosság jellemével bírandnak. Ez alkalommal nem csak az elismert jelességű, és jól iskolázott egyének versenye céloztatik, hanem az egylet minden egyes képességének részvéte, és közreműködése is kívántatik, és kedvesen fog érvényre juttatni. Temesvárott van számos kitünő zenészi tehetség, ha ez mind részt vesz az estélyekben, sok élvezetben fogunk részesülni.

— Marsó Iván ur fordítása szerint, ki e téreni képességének már több ízben adta próbáját, legközeleb Beöthy László, Bérczy Károly, Jókai Mór, Degre Alajos, Bús Vitéz, és Vértesi Arnold némely novellái szerb nyelven fognak kikerülni Hazay Vilmos helybeli nyomdájából. Az előfizetési iverk már kibocsáttatván, ohajtjuk és reménylünk, hogy ezen művecske oly keletnek örülend, miszerint a kiadó annak folytatására érezhesse buzdítva magát.

Temesvári hetivásár, péntek octob. 14. Buza 4 fr. — 3 fr. 80 kr. és 3 fr. 30 kr. Kétszeres 3 fr. Rozs 2 fr. 70 kr. Árpa 1 fr. 78 kr. Zab 1 fr. 25 kr. Tengeri 1 fr. 89 kr. mérőnkint. Lángliszt 7 fr. Zsemlyeliszt 6 fr. 80 kr. Fehér kenyérliszt 6 fr. 40 kr. Fekete kenyérliszt 5 fr. mázsánként osztrák értékben.

Szerkesztői távirda.

K. G. urnak Szegeden. Megkaptuk és legközelebb közleni fogjuk.
Gr. F. J. urnak Sopronban. Örömmel megtesszük, és azon ohajtásunkat fejezzük ki, bár lenne szerencsénk e téren többször is találkozni.
F. Gábor urnak Aradon. Távol vagyunk azt hinni, miszerint mind a kiérdemeltünk már, a mi becses soraiban rólunk monda volt. Bizonyára azt gondolhatta, hogy egy sok bajjal küzdő szerkesztőnek szüksége lesz egy pár üdítő szóra, — a miben nem is csalatkozott. Midőn ily nagybecsült véleményért köszönetet mondanánk egyuttal ohajtjuk, bár történhetnék fontosabb, és közhasznu teendői kára nélkül, hogy vállalatunk érdekében is egy kis időt szakithasson.

HIRDETÉSEK.

Cs. k. szabad. osztrák államvasutársaság 45,142. szám.

HIRDETÉS.

A cs. kir. szabadalmazott osztrák állami vasutársaság főigazgatósága ezennel a t. c. közönség köztudomására uttatni bátorkodik, hogy általa Guttman n testvér urak Bécsben 1859. évi szeptember 10-étől kezdve a steierdorfi köszén bizományilag eladásával megbizattak.

A t. c. vevők megkéretnek tehát ezennel, hogy az árak és rendeltetési feltételek tekintetében a nevezett urakhoz, vagy ha tetszik az alólirt főigazgatósághoz forduljanak.

Bécs october 3-án 1859.

A cs. kir. szabadalm. osztr.

állami vasutársaság főigazgatóságától.

(16. sz.) 1—3

MAGYAR J. D.

(Temesvárott fővártautca 66¹/₂ szám)

ezennel

jól felszerelt papir-, ir- és rajzoló anyagból álló raktárát ajánlja.

Áll ez mindennemű bel- és külföldi gép- vagy meritett levél-, író-, rajzoló-, nyomtató-, itató- és göngyölő papirból, továbbá a rovatolt kereskedői könyvek minden neméből, rajzmérszerek. ir-ónok, pecsétviasz, angol aquarel festékek, rajzdeszkák stb. sinek, zugmérdeszkák és rámak, vonalozók sárgaréz éllel vagy a nélkül, és átaljában minden e sokágu szakmába vágó cikkekből.

Egyuttal a t. c. községi nyomtatványok és rovatolt munkákra rendeléseket is fogad, igérvén, hogy becsületos és serény szolgálat mellett a legjutányosabb árakkal is kedvezend.

Ugyan ő nála látogatási jegyekre és levélpapirokra mérsékelt díj iránt nevek, cimek, vagy jeligék bármely írásnemben domboru bélyeg nyomtatásban készülnek.

Egy negyed rizsma levélpapír, vagy egy egész rizsma irpapír vétele esetében a vevő neve díj nélkül is kibélyegeztetik a papírra.

MOLL

SEIDLITZ PORA

Az utolsó világműkiállításán a hivatalos „Wiener Zeitung“ számai szerint minden hasonnemű házi gyógyszerek közt **egyedül csak ez** tüntetett ki érdemmel, s a nemzetközi eskütszéknek ezen főhatalmu nyilatkozata által e készítmény fölülmulhatlan minősége és dicséretreméltósága a bel és külföld minden hasonnemű készítményei irányában elvitázhatlanul bebizonyított.

Egyedül központi szétküldő raktár: Bécsben a „gólya“ című gyógyszertárban, Tuchlauben, Wandel-szálloda átellenében. — Ára egy bepecsételt eredeti skatulyának 1 frt. 12 krt. pp. Pontos használati utasítások minden nyelven.

Ezen, czer példákban és sok évi tapasztalás után mint kitünőnek bebizonyult Seidlitz-porok városon és vidéken most már oly általános elismerésre találtak, miszerint azoknak hire jelenleg az ausztriai birodalom határain messze tulterjed. Hogy mit képes mivelní Moll Seidlitz-porainak biztos gyógyereje, nevezetesen **gyomor és alhasi bántalmaknál**, s hogy azok mily jelentékeny segélyt nyujtanak májbetegség, hasszorulás, aranyér, szédülés, szivdobogás, vértodulás, gyomorgörcs nyálkásodás, gyomorégetés s külömbféle nőnemi betegségeknél azt már mint bebizonyult tényt kell elismerni és számos gyenge idegzetű személyek e porok okos használata által már gyakran lényeges könnyebbülést és új életerőt nyertek.

Temesvárott rendeléseket fogad a fenebbi gyógyszererekre **Uhrmann M.** papir- és mű-árus úr.

A korneuburgi

állattenyészto gyogypor, lovak, juhok, és szarvasmarha tenyésztesére mindig friss minőségben kapható,

Schidló Józsefnek

a „kék macskához“ címzett füszerke-reskedésében. (Gyárkülváros a főtéren.)

5—8

(13. sz.)